

До

Г-н Румен Радев

Президент на Република България

16.10.2019г.

Относно: Президентска инициатива за отпадане на ограниченията върху пасивното избирателно право на българските граждани, имащи и друго гражданство

Уважаеми господин Президент,

Временните обществени съвети на българите в чужбина изразяват своята категорична подкрепа за изразената в Ню Йорк на 22.09.2019г.¹ и във Виена на 03.10.2019г.² Ваша позиция за отпадане на конституционното ограничение по отношение на пасивното избирателно право на български граждани, които имат и друго гражданство.

За да не остане тази позиция само декларативна, Ви призоваваме час по-скоро да упражните конституционното Ви право съгласно чл. 154 ал. 1 от Конституцията на Р. България на инициатива за изменение и допълнение на Конституцията³ и внесете в Народното събрание предложение за следната промяна на чл. 65 ал. 1 и логично свързания с него чл. 93, ал. 2 от същата, както следва:

Чл. 65, ал. 1

За народен представител може да бъде избран български гражданин, който ~~няма друго гражданство~~, е навършил е 21 години, не е поставен под запрещение и не изтърпява наказание лишаване от свобода.

Чл. 93, ал. 2:

За президент може да бъде избран български гражданин по рождение, навършил 40 години, който отговаря на условията за избиране на народен представител ~~и е живял последните пет години в страната~~.

Една такава промяна на нормативната уредба ще е в съзвучие с практиката в другите европейски държави. По данни на Европейския съд за правата на човека (виж решение по делото Танасе срещу Молдова от 27.04.2010г.⁴), от 47 държави членки на Съвета на Европа, 28 страни разрешават двойното гражданство, 18 принципно не го позволяват, но съществуват редица юридически изключения или житейско толериране и само 1 държава го забранява категорично (Украйна). От данните в делото изпква притеснителен извод : България е единствената страна-членка на Съвета на Европа, която разрешава двойното гражданство, но забранява лицата с

¹ <https://www.facebook.com/President.bg/videos/2446681075428583/>

² <https://www.president.bg/news5163/prezidentat-kam-sanarodnitsite-ni-vav-viena-pokoleniya-balgari-izgrazhdat-dobroto-ime-i-avtoritet-na-natsionalnata-ni-obshtnost-v-avstriya.html>

³ Чл. 154. (1) Правото на инициатива за изменение и допълнение на Конституцията принадлежи на една четвърт от народните представители и на президента. <https://www.parliament.bg/bg/const>

⁴

<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22languageisocode%22:%5B%22BUL%22%5D,%22appno%22:%5B%227%2F08%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-128339%22%5D%7D>

ВРЕМЕННИ ОБЩЕСТВЕНИ СЪВЕТИ (ВОС) НА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА

<http://globalbulgaria.eu/>

такова не само да бъдат избрани за депутати, президент или министри, но и дори да се кандидатира за изборите. В споменатото по-горе дело през април 2010 г. ЕСПЧ осъди Молдова именно за опита си да въведе такава забрана в избирателния си закон.

Припомняме също така, че през октомври 2011г. Ограничената мисия от изборни наблюдатели на ОССЕ в България формулира категорични критики спрямо ограничителния характер на чл. 65 ал. 1 от Конституцията като неотговарящ на съвременните европейски стандарти⁵:

„Съвместното мнение [на Съвета на Европа (Венецианската комисия) и ОССЕ – бел. авт.] подчерта очевидния конфликт между дисквалифициране на хората с двойно гражданство от кандидатстване за какъвто и да е вид избори и член 3 от Протокол 1 към Европейската конвенция за човешки права. Тези въпроси очакват своето решение.“⁶

Както подчертава Комисията за демокрация чрез право на Съвета на Европа (Венецианска комисия)⁷:

- „Точка 58. Притежаването на двойно гражданство или на гражданство на повече държави не би следвало да бъде пречка за упражняването на изборните права в двете страни.“
- „Точка 78. При всички случаи, член 3 от Протокол 1 [към Европейската конвенция за човешки права – бел. авт.] се отнася и до правото да бъдеш избран.“
- „Точка 79. Принципите за активни и пасивни избирателни права се прилагат *mutatis mutandis*, и реципрочно.“

Припомняме и че Европейската конвенция за гражданството (ЕКГ)⁸, приета през 1997 г. от Съвета на Европа и подписана от България в началото на 1998г. (ратифицирана през 2006г.), предвижда равни права между лицата с едно и с повече гражданства. Вярно е, че България ратифицира ЕКГ с резерва относно пасивното избирателно право, докато Молдова е ратифицирала ЕКГ без резерви. Но в Решението си по делото на Танасе срещу Молдова, ЕСПЧ изрично посочва, че дори Молдова да добави резерва към ратификацията за да оправдае въвеждането на забраната (това е изтъкнато в хода на делото от адвоката на правителството на Молдова като възможност), то това не би променило становището на съда, че такава забрана противоречи на чл. 3 от Протокол 1 към Европейската конвенция за правата на човека. Може да се направи извод, че евентуално дело, заведено от български гражданин, притежаващ и друго гражданство, срещу България за ограничаване на пасивното избирателно право ще завърши с аналогичен резултат - България ще бъде осъдена.

От друга страна, следва да се има предвид, че ЕКГ не прави разлика дали другото гражданство е от страна-членка на Европейския съюз, от друга държава-членка на Съвета на Европа или трети страни. В този смисъл, от юридическа, но и от чисто житейска гледна точка, смятаме, че няма причина да се въвежда допълнително разграничение за упражняване на пасивното избирателно право в зависимост от това, дали кандидатът за народен представител има евентуално и

⁵ <https://www.osce.org/odihr/elections/86893?download=true> , стр. 6 The Joint Opinion also highlighted the apparent conflict between the disqualification of people holding dual citizenship as candidates for any type of election and Article 3 of the First Protocol of the European Convention on Human Rights. These issues remain to be addressed.

⁶ <https://www.osce.org/odihr/80841> ,

⁷ Report on the abolition of restrictions on the right to vote in general elections, Study no. 306 / 2004, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?ref=cdl-ad\(2005\)011&lang=EN](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?ref=cdl-ad(2005)011&lang=EN)

⁸ <https://www.unhcr.org/protection/statelessness/451790842/european-convention-nationality.html?query=european%20convention%20of%20nationality>

ВРЕМЕННИ ОБЩЕСТВЕНИ СЪВЕТИ (ВОС) НА БЪЛГАРИТЕ В ЧУЖБИНА

<http://globalbulgaria.eu/>

гражданство от страна не-членка на ЕС. Живеещите в Австралия, Бразилия, Република Южна Африка или Япония наши сънародници, придобили гражданство на тези страни, не са второ качество български граждани спрямо сънародниците ни, „придобили двойно гражданство в държави от ЕС и в развити демокрации като Швейцария, Канада и САЩ“, каквото е Вашето предложение за изборително премахване на ограничението на пасивното изборително право.

По наше проучване, няма друга държава в Европа, която от една страна допуска да бъдат избирани за депутати нейни граждани, притежаващи и друго гражданство, но от друга да ограничава кръга на притежаваното друго гражданство само до такова от страни-членки на Европейския съюз.

От друга страна, в една развита демокрация, при провеждане на свободни избори, следва да се остави на преценката на изборителя дали евентуалното наличие на друго гражданство, например от Япония, ЮАР или Турция, е пречка пред даден кандидат български гражданин да бъде полезен с качествата си на България и лоялен към нацията, респективно изборителят да реши да го подкрепи или не. Именно осведомеността на изборителя и неговият свободен вот е начинът да се постигне вероятно замислената от конституционния законодател цел на действащия ограничителен текст - лоялност към нацията. Впрочем, в решението си по делото Танасе срещу Молдова, ЕСПЧ избягва да се произнесе дали подобно ограничение на пасивното изборително право преследва легитимна цел (гарантиране на лоялност на избрания), а аргументира решението си с непропорционалният характер на ограничителната мярка, подчертавайки, че лоялността се гарантира и охранява с други законови инструменти.

Впрочем, въпросът за лоялността на избрания към поверения му мандат и по-общо към нацията, касае на първо място далеч по-тривиалния и уви често срещан проблем в българската политика - корупцията и служенето на частни интереси или задкулисни олигархични кръгове, а не на обществения интерес и на нацията. За това двойно гражданство не е необходимо, нито отсъствието му е гаранция за пробитет и лоялност.

Във връзка с призива Ви за подкрепа на Вашата инициатива, Ви уверяваме, че може уверено да разчитате на активната подкрепа на Временните обществени съвети, а и без съмнение и на други организации и активни граждани, живеещи извън страната, след като внесете предложението в Народното събрание и отправите обръщение към народа и Народното събрание, съгласно чл. 98 (2) от Конституцията.

Само когато такава инициатива за промяна бъде реално внесена в Народното събрание, може да стартира и сериозен национален дебат. Иначе остава пожелателна декларация, която политическите сили и парламентарните групи подминават с мълчание.

С уважение,

За Временни обществени съвети на българите в чужбина

Стефан Манов, Франция

Любомир Гаврилов, Франция

Димитър Иванов, Швейцария